

Příloha 3

Východiska pro zpracování Aktualizace Dlouhodobého záměru vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové, umělecké a další tvůrčí činnosti pro oblast vysokých škol pro rok 2008

Předkládaná analýza vychází ze zkušeností s dosavadní implementací Dlouhodobého záměru vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové, umělecké a další tvůrčí činnosti pro oblast vysokých škol na období 2006 – 2010 a jeho aktualizace pro rok 2006, z projednávání aktualizace 2007, ze zkušeností s rozvojovými projekty zejména v letech 2005 a 2006, dále pak vychází z výsledků činnosti vysokých škol uvedených ve výročních zprávách o činnosti a o hospodaření, a zejména využívá zprávy expertů OECD zpracované v rámci projektu Thematic Review of Tertiary Education, tzv. „Country Notes“.

Část I

Naplnění hlavních cílů a úkolů Dlouhodobého záměru

Struktura a diverzifikace programů i institucí

V akademickém roce 2006/07 má Česká republika 71 vysokých škol. Nejmladší z nich, Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích, vznikla 27.4. 2006. Jedná se o veřejnou vysokou školu neuniverzitního typu.

Tabulka 1: Struktura vysokých škol v České republice v akademickém roce 2006/07
(Nejsou započtení zahraniční studenti, kteří přijíždějí pouze na krátkodobý studijní pobyt.)

	Univerzitního typu	Neuniverzitního typu	Celkem	Počet studentů
Veřejné vysoké školy	24	2	26	293 351
Soukromé vysoké školy	1	42	43	30 775
Státní vysoké školy	2	0	2	4 300
Celkem	27	44	71	328 426

K 31.10.2006 studovalo na soukromých a veřejných vysokých školách 323 126 studentů. Prostým součtem počtu studentů zapsaných na veřejných a soukromých vysokých školách zjistíme, že asi 500 studentů je zapsáno na soukromé i veřejné vysoké škole. Tabulka 2 udává počty studentů v bakalářských, magisterských, navazujících magisterských a doktorských studijních programech.

Nárůst celkového počtu studentů na soukromých a veřejných vysokých školách oproti roku 2005/06 činil 9 %, což překročilo nárůst plánovaný v Dlouhodobém záměru i jeho Aktualizaci pro rok 2007. Z toho nárůst počtu studentů na veřejných vysokých školách činil 7,8 %, na soukromých vysokých školách 21,9 %. Finančně Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy v akademickém roce 2006/2007 podpořilo nárůst 7,4 %. Financovaných studentů bylo 280 754, tedy o 19 390 více než v akademickém roce 2005/06; v bakalářských studijních programech byl nárůst počtu financovaných studentů 17 %, v doktorských studijních programech 3 %. Počet studentů státních vysokých škol zůstává více méně nezměněn.

Tabulka 2: Počty studentů na soukromých a veřejných vysokých školách v bakalářských, magisterských a doktorských studijních programech v akademickém roce 2006/07. (Nejsou započtení zahraniční studenti, kteří přijíždějí pouze na krátkodobý studijní pobyt.)

	Počet studentů	Procento z celku
Bakalářský SP*/	186 119	56,6 %
Navazující magisterský SP*/	36 407	11,1 %
Magisterský SP*/	81 982	24,9 %
Doktorský SP*/	24 317	7,4 %
Součet bakalář+navazující magistr+magistr+ doktor	328 825	100 %
Celkový fyzický počet studentů **/	323 620	98,4 %

*/Každý student je započten jednou. Pokud studuje ve dvou studijních programech, každý v jiné kategorii, je započten v každé kategorii jednou – např. jednou v bakalářském studijním programu a jednou v magisterském studijním programu.

**/ Každý student je započítán pouze jednou, ať je zapsán do libovolného počtu programů, a to i v rámci různých kategorií uvedených v jednotlivých řádcích v tabulce.

Tabulka 3: Počty financovaných studentů v bakalářských, magisterských a doktorských studijních programech v akademickém roce 2006/07

	Počty financovaných studentů k 31.10.2005	Počty financovaných studentů k 31.10.2006	Nárůst/ Pokles
Bakalářský SP	133 880	156 652	+ 17 %
Navazující magisterský SP	20 978	31 460	+ 50 %
Magisterský SP	89 342	74 982	- 16,1 %
Doktorský SP	17 165	17 660	+ 2,9 %
Celkem	261 365	280 754	+ 7,4 %

Přijímací řízení na vysoké školy

Úspěšnost uchazečů¹ na veřejných vysokých školách vzrostla na necelých 67%, na soukromých vysokých školách nepatrně poklesla, ale stále se pohybuje se okolo 95%. Celkově úspěšnost uchazečů byla v ak. roce 2004/05 63,3%, v ak. roce 2005/06 66,8%, 2006/07 byla 70,1% (údaje ÚIV).

Tabulka 4: Počet přihlášek, přihlášených, přijatých a zapsaných na veřejné VŠ v letech 2001/02-2006/07 (v tis.) - údaje za všechny typy a formy studia

	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07
počet přihlášek	233,6	228,9	247,1	276,3	284,6	290,5
přihlášené osoby	102,9	106,1	114,0	125,1	125,1	129,9
počet osob, kt. se dostavily k přij. řízení	92,3	95,5	103,5	114,2	113,7	119,1
počet přijatých osob	51,9	57,2	64,8	68,7	72,3	79,1
% přijatých z těch, kt. se dostavili k přij. řízení	56,2%	59,9%	62,6%	60,2%	63,6%	66,4%
počet zapsaných osob	49,8	54,7	62,2	65,7	68,8	75,8

¹ Úspěšnost uchazečů je vypočítána jako procento přijatých z těch, kteří se dostavili k přijímacím zkouškám. Počítá se takto od roku 2004/05; do roku 2004/05 byla kalkulována jako procento přijatých z přihlášených.

Tabulka 5: Počet přihlášek, přihlášených, přijatých a zapsaných na soukromé VŠ v letech 2001/02-2006/07 (v tis.)

	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07
počet přihlášek	3,9	5,2	6,2	8,7	10,1	12,8
přihlášené osoby	3,6	4,8	5,8	8,2	9,3	12,0
počet osob, kt. se dostavily k příj. řízení	3,2	4,4	5,3	7,6	8,6	11,0
počet přijatých osob	3,0	4,2	5,1	7,3	8,2	10,4
% přijatých z těch, kt. se dostavili k příj. řízení	93,8%	95,5%	96,2%	96,1%	95,3%	94,5%
počet zapsaných osob	2,8	3,7	4,4	6,6	7,5	9,8

Údaje za všechny formy a typy studia

Pro mezinárodní srovnání je využívána publikace „Education at a Glance, kterou vydává každoročně OECD. Je veřejně přístupná na stránkách OECD, poslední vydání z roku 2006 na: http://www.oecd.org/document/52/0,2340,en_2649_34515_37328564_1_1_1_1,00.html. Zveřejněná data vycházejí ze sběrů v akademickém roce 2003/04. Publikovány jsou podíly poprvé zapsaných studentů k odpovídajícím věkovým skupinám.² Podle této metodiky je v tabulce C2.1. *Entry rates into tertiary education and age distribution of new entrants* uvedeno, že do studia na úrovni ISCED 5A (vysoké školy) bylo zapsáno poprvé 38% populace příslušného věku a do vzdělání na úrovni ISCED 5B (vyšší odborné školy a konzervatoře zařazené do terciárního vzdělávání) 10% populace příslušného věku.³ Takto jsou ale k počtu např. 19-ti nebo 20-ti leté populace vztahována čísla, ve kterých jsou započítáni zahraniční studenti nebo studenti starší 19, resp. 20 let, jejichž počet stoupá. Přesněji o situaci vypovídá následující tabulka, která uvádí podíl poprvé zapsaných do vysokoškolského studia (ISCED 5A) v ČR v letech 1997 – 2006 a zároveň uvádí věkové složení.

Tabulka 6: Podíl poprvé zapsaných do vysokoškolského studia (ISCED 5A) v ČR v letech 1997 – 2006 a jejich věkové složení

Podíl poprvé zapsaných do vysokoškolského studia (ISCED 5A) v ČR v letech 1997 – 2006											
Rok	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Celkem
Věk											
18	6,3%	7,0%	7,6%	7,7%	3,4%	1,0%	0,3%	0,4%	0,5%	0,6%	
19	6,1%	7,1%	8,2%	9,1%	12,6%	10,1%	14,2%	16,7%	17,7%	19,1%	
20	2,7%	2,9%	3,2%	4,5%	7,8%	8,6%	12,2%	14,1%	15,7%	16,8%	
21	1,7%	1,6%	1,4%	2,8%	1,4%	2,2%	2,9%	3,2%	3,7%	3,7%	34,9%
22	1,5%	1,2%	0,9%	1,9%	0,9%	1,1%	1,4%	1,6%	1,7%	1,9%	
23	1,0%	0,8%	0,6%	1,4%	0,6%	0,8%	0,9%	1,1%	1,3%	1,4%	
24	0,6%	0,5%	0,5%	1,0%	0,5%	1,0%	0,7%	0,8%	0,9%	1,0%	32,0%
25	0,3%	0,3%	0,4%	0,6%	0,3%	0,9%	0,6%	0,7%	0,7%	0,7%	
26	0,2%	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%	0,8%	0,5%	0,6%	0,6%	0,7%	
27	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,3%	0,5%	0,4%	0,5%	0,6%	0,6%	
28	0,1%	0,2%	0,2%	0,1%	0,2%	0,5%	0,4%	0,5%	0,5%	0,6%	23,7%
29	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,2%	0,5%	0,4%	0,4%	0,5%	0,5%	
30-34	0,2%	0,1%	0,1%	0,0%	0,2%	0,6%	0,3%	0,4%	0,4%	0,5%	
35-39	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	0,1%	0,2%	0,2%	0,3%	0,3%	0,4%	
40+	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,2%	

Zdroj: Jan Koucký, *Kolik Máme vysokoškoláků?, Materiál připravený pro jednání pracovní skupiny pro Aktualizaci dlouhodobého záměru 2008, březen 2008 (pracovní verze) - výbor z dat.*

V každém jednotlivém roce je uveden podíl populace poprvé zapsané na vysokou školu. V šedivých polích lze sledovat, kolik procent z těch, kterým bylo 18 v roce 1997, v roce 2001 a v roce 2004 bylo

² Termín poprvé zapsaní vyjadřuje, kolik uchazečů o studium z příslušného populačního ročníku využilo příležitost ke studiu na vysoké škole. Student je do terciárního vzdělání zapsán právě poprvé (bez ohledu na věk) a jeho další zápisy se již nebudou započítávat. OECD do těchto počtů zahrnuje i studenty cizince. Absolutní počet (součet) poprvé zapsaných podle metodiky OECD je pak vztažen k populaci určitého věku.

³ Viz též *České školství v mezinárodním srovnání – Vybrané ukazatele publikace OECD Education at a Glance 2006*, ÚIV 2006, str. 59.

dodnes zapsáno na vysokou školu. Z těch, kterým bylo 18 let v roce 1997, bylo do roku 2006 na vysoké škole zapsáno 23,7%, z těch, kteří dosáhli 18 let v roce 2001, 32,0% a ze skupiny 18ti-letých v roce 2004 je to téměř 35%. Se zvětšujícím se podílem přijímaných ve vyšším věku, lze předpokládat, že se tento podíl ještě zvýší. Zároveň tato čísla dokládají i dynamiku růstu počtu přijímaných do vysokoškolského studia v posledním období.

Z faktu, že zájem o vysokoškolské/terciární vzdělávání stále výrazně převyšuje nabídku a z čísel, která udávají procento populačního ročníku zapsaného na vysokou školu, lze dovodit, že je stále prostor pro nárůst počtu vysokoškolských studentů. Dynamika růstu je však vysoká. Proto musí být budoucí vývoj v této oblasti velmi pečlivě analyzován a vyhodnocen při přípravě Bílé knihy terciárního vzdělávání. A to i vzhledem ke klesající demografické křivce. Na základě prognózy počtu studentů pak je třeba plánovat rozvoj kapacit budov, zařízení a personálního zajištění.

Jedním z ukazatelů sledovaných a na úrovni Evropské unie a „benchmarkem“ tzv. Lisabonské strategie jsou počty studentů v přírodovědných a technických oborech. Statistiky ÚIV ukazují, že počty studentů, kteří se hlásí ke studiu technických a přírodovědných oborů zůstává relativně více méně nezměněn. Procento uchazečů o studia technických a přírodovědných oborů z celkového počtu uchazečů se pohybuje mezi 34% - 39%, nejčastěji je to 35% - 36% z celkového počtu uchazečů. V absolutním počtu se zájem od roku 1992/1993 zvýšil více než dvojnásobně, z 24 tis. na více než 48 tis. Úspěšnost přijímání uchazečů je vysoká – v případě technických oborů činila v akademickém roce 2005/06 88%, v akademickém roce 2006/07 90%. U přírodovědných oborů odpovídá průměrné úspěšnosti a byla v akademickém roce 2005/06 69% (průměrná úspěšnost 67%), v akademickém roce 2006/07 71% (průměrná úspěšnost 70%). Počty přijatých uchazečů na vysoké školy v technických a přírodovědných oborech mírně rostou v absolutních číslech, klesá jejich podíl na celkovém počtu přijatých uchazečů. V akademickém roce 2005/06 bylo přijato 34,3 tis. uchazečů o studium technických a přírodovědných oborů, což činilo 43% přijatých uchazečů. V akademickém roce 2006/07 to bylo 36,8 tis. uchazečů, což odpovídá 41% všech přijatých. Oproti roku 1992/93 bylo přijato 2,6-krát více uchazečů na technické a přírodovědné obory, počet celkem přijatých se zhruba ztrojnásobil.

Tabulka 7: Počet přihlášených a přijatých na vysoké školy podle skupin oborů (KKOV) v letech 1992/93 – 2006/07

*/	92/93	93/94	94/95	95/96	96/97	97/98	98/99	99/00	00/01	01/02	02/03	05/06	06/07
Přihlášení na vysoké školy – fyzické osoby													
Přírodov + tech. obory	23 731	23 859	25 595	27 267	33 136	38 804	40 379	41 224	30 931	40 640	40 858	46 488	48 338
Procento	34,2%	35,7%	36,4%	34,9%	34,3%	36,2%	37,6%	39,1%	30%	39%	38%	36%	35%
Celkem	65 713	66 779	70 279	78 115	96 809	107 021	107 235	105 439	103 485	105 000	108 848	130 934	137 836
Přijetí na vysoké školy – fyzické osoby													
Přírodov + tech. obory	13 958	14 618	18 409	18 421	20 974	22 018	22 486	23 094	20 103	26 746	28 279	34 329	36 785
Procento	47,1%	46%	50,7%	45,7%	47,7%	49,4%	49,8%	48,7%	44%	49%	46%	43%	41%
Celkem	29 654	31 809	36 324	40 294	43 958	44 544	45 232	47 405	45 327	54 676	61 077	79 986	89 075
Úspěšnost - procento přijatých z přihlášených od r. 2004/05, procento z těch, kteří se dostavili k přijímacím zkouškám													
Přírodovědné	35%	36%	45%	46%	43%	36%	37%	32%	32%	46%	54%	69%	71%
Technické	71%	70%	80%	75%	71%	66%	64%	68%	68%	76%	76%	88%	90%
Celková-průměrná	45%	48%	52%	52%	45%	42%	42%	45%	45%	52%	56%	67%	70%

Zdroj: ÚIV – úloha Uchazeč

*/ V akademickém roce 2003/04 byly k dispozici pouze kódy studijních programů a oborovou strukturu tedy není možné zpracovat. V akademickém roce 2004/05 bylo 14% oborů nezařazených a čísla týkající se přírodovědných a technických oborů vykazují významný výkyv, proto tento rok není uveden.

Dále je třeba připomenout, že v akademickém roce 2000/01 ovlivnil zájem o vysokoškolské studium fakt, že dospěl k maturitě ročník, který byl zasažen prodloužením ZŠ o jeden rok.

Menší výběrovost spolu s relativní náročností studia pak může mít podíl i na poměrně vysoké neúspěšnosti studentů těchto oborů. Neúspěšnost je dále jistě ovlivněna i tím, že na tyto obory se hlásí i uchazeči, kteří by dali přednost studiu jiných oborů, ale tím, že úspěšnost přijímání v této oblasti je vysoká, zapíší se nakonec na technické obory či ke studiu přírodních věd. Tato skutečnost je ještě umocněna faktem, že se jedná o studium náročné.

Ministerstvo předpokládá, že se zavedením strukturovaného studia (bakalářský a magisterský stupeň místo tradičních 5-6- letých studijních programů) se neúspěšnost zmenší a ti, kteří by jinak odešli bez vysokoškolské kvalifikace, ukončí studium s kvalifikací bakaláře. To se projeví i v jiných oblastech, avšak neúspěšnost v technických a přírodovědných oborech je nejvyšší. Aby motivovalo vysoké školy, od roku 2005 začalo ministerstvo přidělovat vysokým školám bonifikace za úspěšné absolventy (netýká se jen technických oborů). V roce 2006 dále ministerstvo vypsalo pilotní rozvojový program na podporu zvýšení zájmu nadané mládeže o studium technických a přírodovědných oborů, který se setkal s velkým ohlasem a pokračuje v rámci centralizovaných rozvojových projektů i v roce 2007. Spolupráce vysokých škol se středním školstvím je jeden z důležitých faktorů, který ovlivňuje kvalitu a charakter studentů vstupujících na vysoké školy. Vysoké školy se tak snaží získávat nadané uchazeče, kteří nemají vyhraněný zájem a kteří by pravděpodobně podali přihlášku do „módnějších“ oborů např. ekonomických a právních.

Národní rámec kvalifikací pro terciární sektor vzdělávání

Jedním z cílů Dlouhodobého záměru bylo v souladu s vývojem v rámci Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání i v rámci Evropské unie zahájit práce na vytvoření národního rámce kvalifikací pro terciární sektor vzdělávání do roku 2007. Tyto práce byly v roce 2007 zahájeny. Národní rámec kvalifikací bude založený na výstupech, získaných kompetencích a profilech absolventů a bude využívat evropského systému kreditů (ECTS), jeho transferové i akumulační funkce. Zároveň bude základem pro vytvoření transparentního mechanismu uznávání kvalifikací/částí studia získaného v zahraničí i pro uznávání vzdělání získaného mimo vysokou školu – formálního (např. zlepšení uznávání částí studia a/nebo absolutoria na vyšší odborné škole pro potřeby dalšího studia v bakalářském studijním programu) i neformálního.

Absolventi vysokých škol a vstup na pracovní trh.

V roce 2006 byl zahájen projekt Střediska vzdělávací politiky při Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy, který monitoruje zaměstnatelnost absolventů vysokých škol. Dosavadní výsledky potvrzují nejen trvale nízkou míru nezaměstnanosti absolventů vysokých škol, ale také velmi dobré postavení vysokoškoláků na českém pracovním trhu (z hlediska zaměstnatelnosti, relativní výše mezd a kvalifikační náročnosti vykonávané práce), a to i ve srovnání s jinými rozvinutými zeměmi⁴. Data o nezaměstnatelnosti absolventů jsou k dispozici již za 10 pololetních sběrů. Vysoké školy tyto informace sledují a vyhodnocují ve spolupráci s regiony. Takto získaných informací pak některé vysoké školy využily k inovacím studijních programů či nahrazení programů, které vykazují relativně vysokou nezaměstnanost, programy lépe odpovídajícími potřebám zaměstnavatelů.

Zároveň je však třeba si uvědomit, že postavení vysokoškoláků v ČR je relativně velmi dobré především právě proto, že jich je v celé populaci zatím stále ještě velmi málo a na pracovním trhu představují zatím pouze 13,1% pracovní síly (dohromady s absolventy VOŠ pak 13,7%). To se v následujících letech začne měnit sice pozvolna, ale do budoucna se projeví ve změnách postavení vysokoškoláků na trhu práce. Nízké údaje o nezaměstnanosti vysokoškoláků jsou do jisté míry způsobeny i tím, že po zavedení strukturovaného studia pokračuje celá řada absolventů ve studiu a na pracovní trh vůbec nepřechází. Je proto třeba analyzovat především uplatnění těch, kteří po získání

⁴ Jan Koucký a Martin Zelenka: Postavení vysokoškoláků a uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu 2006. SVP PedF UK, Praha říjen 2006

diplomu ze školy skutečně odcházejí. Již údaje ČSÚ z výběrových šetření pracovních sil za rok 2006 ukáží, kolik jich je a nakolik se v posledních letech reálně mění zaměstnatelnost absolventů vysokých škol.

Kvalita akademických činností

Byl podpořen projekt týkající se zabezpečení kvality, který koordinovalo Centrum pro studium vysokého školství za podpory ministerstva. Jeho cílem bylo vytvořit komplexní metodiku hodnocení všech aktivit vysokých škol, která by vedla k doporučením pro jejich zlepšování. Sestává ze standardních fází – vnitřního hodnocení, návštěvy nezávislých expertů, výsledného hodnocení předloženého vedení vysoké školy a následné fáze, která by měla vést k implementaci vybraných závěrů. Hodnotitelské týmy sestávaly jak ze zástupců akademických pracovníků, tak ostatních uživatelů mimo vysokou školu. Řešení projektu v uplynulém období bylo zaměřeno na vnitřní hodnocení vysokých škol, které je pokládáno za nejdůležitější část vznikající metodiky. Nesmírně důležitá je spolupráce s Akreditační komisí, která využívá výsledků projektu pro vytváření systému hodnocení vlastních aktivit a začíná tak naplňovat Evropské standardy pro zabezpečení kvality, které byly zpracovány pod vedením ENQA (Evropské síť pro zabezpečení kvality) a přijaty na konferenci ministrů v rámci Boloňského procesu v Bergenu v roce 2005. Velmi důležitou součástí projektu je „školení“ týmů hodnotitelů z vysoké školy, kteří připravují vlastní hodnotící zprávu a „školení“ vnějších hodnotitelů. Projekt byl pozitivně hodnocen i týmy OECD v rámci projektu *Thematic Review of Tertiary Education*. Hlavní výstupy z projektu budou k dispozici do konce roku 2007.

Během roku 2006 byla též v rámci rozvojových projektů podpořena účast 2 vysokých škol – Západočeské univerzity v Plzni a Vysokého učení technického v Brně na mezinárodním projektu zabývajícím se benchmarkingem. Obě vysoké školy se zavázaly, že se o zkušenosti z tohoto projektu podělí s ostatními.

Hodnocením kvality se zabývali i studenti. V letech 2005-2007 je pod vedením Akademického centra studentských aktivit v Brně (ACSA) realizován projekt *Systematizace procesů studentského hodnocení kvality v České republice*. Hlavním cílem je vytvořit na základě zkušeností různých členů české akademické obce metodická doporučení pro postup při zavádění, plánování, realizaci, zpracování a práci s výsledky studentského hodnocení kvality. V přípravě je publikace, která by měla varovat před nejčastějšími chybami ve studentském hodnocení a hledat jeho co nejlepší systém. Publikace bude dána k dispozici široké veřejnosti.

Zajímavé je i „*Národní šetření studentů - NA6*“, součást rozvojového projektu ACSA. Šetření pokrývá celou Českou republiku, všechny vysoké školy veřejné a vybrané soukromé, které se zabývají studentským hodnocením kvality. Cílem je od co nejširšího vzorku respondentů získat srovnatelná data týkající se základních údajů v oblastech, které ovlivňují studijní podmínky a započít opakující se proces takovýchto šetření.

Více informací viz : <http://www.acsa.vutbr.cz/main/index.php?horiz=3&lng=2&> .

Závěrem bychom rádi upozornili na pravidelné semináře věnované hodnocení kvality vysokých škol, které pořádá Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem ve spolupráci s Českou konferencí rektorů, Radou vysokých škol a Centrem pro studium vysokého školství. V lednu 2007 proběhl již 8. ročník, jehož se zúčastnila téměř stovka zástupců našich vysokých škol.

Do rozvojových programů byla začleněna řada témat ovlivňujících kvalitu akademických činností, např. spolupráce s odběratelskou sférou, inovace studijních programů, program na podporu rozvoje lidských zdrojů, v neposlední řadě spolupráce se středními školami a program na podporu studia budoucích i stávajících učitelů středních a základních škol, apod. Podrobněji viz část věnovanou rozvojovým programům.

Internacionalizace studia

Užívání evropského systému transferu kreditů (ECTS) a udělování dodatku k diplomu

O získání ECTS Label, certifikátu, který uděluje Evropská komise za správnou implementaci ECTS vysokým školám, se v roce 2006 ucházelo celkem 46 evropských vysokých škol včetně 2 českých. Pouze 7 z nich ocenění získalo. Z českých vysokých škol se dosud ECTS Label nepodařilo získat ani jedné. Úspěšnější byly naše vysoké školy v implementaci dodatku k diplomu. Novelou zákona, která nabyla účinnosti 1. ledna 2006, se stal dodatek k diplomu dokumentem, který musí vydávat absolventům studia ve studijním programu všechny vysoké školy automaticky (i bez žádosti absolventa) a bezplatně. Jak bylo zjištěno šetřením, vesměs je vyhotovován v dvojjazyčné – česko-anglické formě. V soutěži o druhý certifikát Evropské komise, „Diploma Supplement Label“, který stvrzuje, že dodatek k diplomu vydává vysoká škola v souladu s celoevropskými pravidly a v odpovídající kvalitě, získaly po VŠB - Technické univerzitě Ostrava (2005) ocenění další 4 vysoké školy. Jedná se o Ostravskou univerzitu v Ostravě, Univerzitu Tomáše Bati ve Zlíně, Vysoké učení technické v Brně a Vysokou školu podnikání, a.s. (v Ostravě). Celkem se o ocenění v roce 2006 ucházelo 103 evropských vysokých škol (včetně 7 českých), 38 uspělo.

Vysoké školy se stále více otvírají mezinárodnímu prostředí. Největším programem pro realizaci mobility zejména studentů je stále **program Erasmus**.

Tabulka 8: Výjezdy a přijetí studentů a učitelů v letech 1998/99 – 2005/06

Rok	Výjezdy				Přijetí	
	Studenti	Měsíce	Učitelé	Týdny	Studenti	Učitelé
1998/1999	879	4 130	366	531	243	
1999/2000	1 249	5 980	408	729	461	
2000/2001	2 001	10 481	635	800	552	376
2001/2002	2 533	14 355	782	890	732	423
2002/2003	3 002	17 384	973	1 062	971	476
2003/2004	3 589	21 487	987	1 482	1 298	545
2004/2005	4 178	25 306	1 226	1 851	1 946	720
2005/2006	4 725	28 814	1 484	2 125	2 746*/	725*/

*/ Předpoklad, konečná čísla dosud nejsou k dispozici.

Mobilita studentů v rámci programu Erasmus roste, i když se zdá, že nárůst počtu studentů vyjíždějících v rámci programu Erasmus začíná mírně klesat – z téměř 20% nárůstu mezi roky 2002/03 a 2003/04 na 13% mezi akademickým rokem 2004/05 a 2005/06. Zároveň je však nutné uvést, že se prodloužila průměrná délka pobytu v zahraničí, na zhruba 6 měsíců v průměru. Jak dokládá následující tabulka, počet přijímaných studentů na naše vysoké školy se naopak výrazně zvýšil. Pro realizaci mobility v Evropě jsou k dispozici i další programy – např. CEEPUS a Aktion nebo spolupráce s Norskem.

Mobility mimoevropské jsou realizovány zejména v rámci rozvojových programů. Na mobilitu studentů bylo přiděleno v roce 2006 více než 43 milionů Kč, v roce 2005 to bylo 34 milionů Kč. Lze odhadnout, že v roce 2005 vycestovalo rámci rozvojových programů asi 900 studentů, v roce 2006 to bylo více než 1 000, a to buď v rámci smluv o přímé smluvní spolupráci, nebo formou „free movers“. Studenti využívají možnosti studia na vysokých školách prakticky ve všech světadílech. Kromě evropských zemí sem patří i školy v Severní a Jižní Americe, Asii, Africe a v Austrálii.

Nicméně stále se nedaří výrazněji zvýšit procento vyjíždějících studentů, jak jsme si předsevzali v rámci naplňování cílů Boloňské deklarace. Vyjíždějící studenti tvoří necelá 4% celkového počtu studentů.

Tabulka 9: Cizinci studující na našich vysokých školách (veřejných i soukromých)

	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07
Celkem studentů	248 500	271 300	296 400	325 500
Z toho cizinci	13 414	17 223	21 334	26 790
% z celk. počtu	5,4%	6,4%	7,2%	8,2%
z toho Slováci	8 722	11 613 +33%	14 575 +26%	16 427 + 13%
z toho ostatní ciz.	4 692	5 610 +20%	6 759 + 20%	10 363 +53%

Zdroj – matrika studentů

Procenta v předposledním a posledním řádku udávají meziroční nárůst

Nárůst počtu zahraničních studentů činí meziročně asi 1% vzhledem k celkovému počtu studentů. Naplnění cíle Dlouhodobého záměru, aby 10% v roce 2010 činili zahraniční studenti, je reálné. Počet zahraničních studentů je dán vysokým počtem slovenských studentů, nicméně nárůst počtu slovenských studentů se meziročně snížil, zatímco nárůst studentů cizinců jiné než slovenské státní příslušnosti se nadále zvyšoval; mezi rokem 2005/06 a 2006/07 dokonce o více než 50%.

Tabulka 10: Studijní programy akreditované v českém jazyce a v cizích jazycích

Akadem. rok		Bakalářský SP	Navazující magisterský SP	Magisterský SP	Doktorský SP
2005/06					
	Výuka v českém jazyce	191	180	118	238
	Výuka v cizím jazyce	63/ 33%	82/ 46%	43/ 36%	165/ 69%
2006/07					
	Výuka v českém jazyce	214	214	123	294
	Výuka v cizím jazyce	77/ 36%	96/ 45%	48/ 39%	202/ 69%

Počty procent uvádějí podíl studijních programů akreditovaných v cizích jazycích vzhledem k počtu programů akreditovaných v českém jazyce. Údaje za poslední 2 akademické roky signalizují mírný nárůst v počtech studijních programů akreditovaných v cizích jazycích nebo stav zůstal nezměněn. Vysoké školy si nechávají studijní programy akreditovat paralelně v českém i cizím jazyce. Nicméně procento „živých“ programů, tj. těch, které mají studenty, bude výrazně nižší.

Kvalita a kultura akademického života - Sociální spravedlivost

Mezinárodní výzkumy OECD (IALS a PISA) a ESS (European Social Survey) prokazují, že česká vzdělávací soustava zůstává poměrně výrazně selektivní. Tím se sice odlišujeme od některých jiných evropských zemí (relativně nižší nerovnosti v přístupu k terciárnímu vzdělávání v posledních 15 letech se podle výsledků ESS ukázaly nejen ve skandinávských zemích Finsku a Dánsku, ale například také v Rakousku), ani zdaleka to však neznamená, že by šlo pouze o naše specifikum (mezi země s vyššími nerovnostmi v přístupu k terciárnímu vzdělávání patří vedle České republiky také další bývalé postsocialistické země Maďarsko, Polsko a Slovensko, ale také například Belgie nebo Švýcarsko).

Údaje z výzkumu ESS například ukazují, že v České republice v roce 2004/2005 šanci studovat vysokou školu z hlediska vzdělání rodičů měly děti z vysokoškolských rodin téměř šestkrát vyšší než děti z rodin s pouze základním vzděláním. Z hlediska povolání rodičů jsou pak šance dětí odborníků a řídících pracovníků čtyřiapůlkrát vyšší než šance dětí z rodin méně kvalifikovaných manuálních pracovníků. Výsledky pravidelných šetření OECD PISA ovšem zároveň prokazují, že nerovné šance na získání vyššího vzdělání nejsou ani tak důsledkem selekce na samotných vysokých školách, ale především příliš rozdílných celoživotních vzdělávacích drah dětí z různého ekonomického, sociálního a kulturního prostředí. Zkušenosti jiných zemí potvrzují, že překonávání těchto bariér je dlouhodobým a komplikovaným úkolem.

V roce 2006 a 2007 ministerstvo podporovalo z rozvojových programů projekty, které umožňují handicapovaným studentům lepší přístup i další začlenění do studia. V souladu se svým záměrem podpořilo ministerstvo všechny projekty v této oblasti.

Na základě novely zákona o vysokých školách účinné od 1.1.2006 vysoké školy obligatorně poskytují tzv. sociální stipendia. V roce 2007 budou vyplácena na základě zkušenosti z loňského roku a odhadu dopadu změn limitů pro získání rodinného přídatku ve zvýšené výměře zhruba 7 tisícům studentů. Minimální výše stipendia odpovídá dolní hranici dvojnásobku zvýšeného přídatku na dítě, tzn. činí 1 620 korun měsíčně. Stipendia jsou vyplácena všem studentům, jejichž rodinný příjem nepřekročí 1,5 násobek životního minima. Vysoké školy vyplácí stipendia 10 měsíců v každém kalendářním roce. Na rok 2007 je na sociální stipendia vyčleněno v rozpočtu vysokých škol v rozpočtové kapitole MŠMT 150 milionů korun).

Není uspokojivě řešena metodika rozdělování sociálních stipendií. Proto ministerstvo vyzvalo Ministerstvo práce a sociálních věcí k hledání vhodného řešení záležitostí týkajících se problematiky stipendií. Cílem je převedení celé agendy sociálních stipendií na orgány k tomu příslušné a způsobilé. Těmito orgány by neměly být vysoké školy.

Dále jsou jako studenti daňově a sociálně zvýhodňováni pouze studenti do věku 26 let, což starší studenty znevýhodňuje. I zde chce ministerstvo s Ministerstvem práce a sociálních věcí nalézt řešení, které povede ke změně věkové hranice 26 let rozhodně pro charakter právního postavení studentů podle některých zákonů alespoň v případě studentů, délka jejichž studia nepřekročila standardní dobu studia.

Sociální stipendia nebo stipendia poskytovaná v tíživé situaci vyplácejí vysoké školy v souladu se svými stipendijními řády, které náleží mezi povinné vnitřní předpisy veřejných vysokých škol. Nemalé prostředky na stipendia mohou získat z poplatků placených studenty za studium, které překračuje standardní dobu studia o více než jeden rok. Následující tabulka ukazuje, že tohoto ustanovení zákona o vysokých školách zatím není dostatečně využíváno.

Tabulka 11: Poplatky placené studenty za studium, které překračuje standardní dobu studia o více než jeden rok

Poplatky placené studenty za studium při překročení standardní doby studia zvětšené o jeden rok (stav 31.10.06 – 19 958 studentů)	mil. Kč
Částka, která by odpovídala poplatkům ve výši normativu	1 036
Částka, která by odpovídala poplatkům v minimální výši (zákon o vysokých školách)	173
Částka, kterou vysoké školy skutečně vybraly v roce 2005	137

Částka, která by odpovídala poplatkům ve výši normativu, vznikla tak, že se násobil počet studentů (k 31.10.06) oborovými normativy z roku 2006. Počet platí tedy za celý rok s ohledem na to, že úbytek uvažovaných studentů je vyvážen nárůstem nových studentů. V tomto režimu je tento výpočet/odhad velmi blízký realitě. Částka, která by odpovídala poplatkům vybraným v minimální výši, je kalkulována na základě ustanovení zákona o vysokých školách ve výši 1,5 základu (stanoveného pro daný kalendářní rok) za 1 semestr. Pro stanovení částky, kterou vysoké školy skutečně vybraly, byla využita data z výročních zpráv o hospodaření za rok 2005.

Dalším z důležitých faktorů, který ovlivňuje kvalitu a charakter studentů vstupujících do terciárního sektoru je spolupráce vysokých škol se středním školstvím. V rámci této priority začalo ministerstvo podporovat rozvojovými programy spolupráci vysokých a středních škol. Jak bylo zmíněno výše v roce 2006, vypsalo pilotní rozvojový program na podporu zvýšení zájmu nadané mládeže o studium technických a přírodovědných oborů, který pokračuje i v roce 2007.

Další důležitou aktivitou v oblasti kvality a kultury akademického života je rozvojový program na podporu aktivního stáří seniorů a projekt, který podporuje universitu 3. věku.

Financování

Následující tabulka udává přehled finančních prostředků na vysokých školách v období 2003 – 2005, odhad pro rok 2006 a předpoklad roku 2007.

Tabulka 12

Rok	Prostřed. kap. 333 – MŠMT (tis. Kč)	Mezi- roční nárůst (%)	Prostředky z jiných kap. st. rozpočtu (tis. Kč)	Celkem veřejné prostředky (tis. Kč)	Příjmy z vlastní činnosti VVŠ (tis. Kč)	% vl. příj. VVŠ vzhl. k veř. prostř.	Celkem VVŠ (tis. Kč)	HDP, běžné ceny podle ČSÚ -12/2006 (mld. Kč)	% HDP- pouze veřejné zdroje
2003	19 257 759	108,5%	956 851	20 214 610	5 530 062	21,48%	25 744 672	2 577	0,78 %
2004	21 495 179	111,6%	965 020	22 460 199	5 797 094	20,52%	28 257 293	2 781	0,81 %
2005	25 100 567	116,8%	1 338 064	26 438 631	5 880 831	18,20%	32 319 462	2 978	0,89 %
2006 Odhad	29 467 461	117,4%	1 223 424	30 690 885	6 073 382	16,52%	36 764 267	3 151*/	0,97 %
2007 Predikce	29 013 505		1 250 000	30 263 505				3 340**/	0,91%

*/Odvozeno z r. 2005 a růstu HDP ve 3. čtvrtletí r. 2006, které činí dle ČSÚ (zveřejněno 8.12.2006) 5,8%

**/Predikce pro r. 2006 zvýšená o odhadnutý meziroční nárůst 6 %

Slibný nárůst procenta výdajů na vysoké školy poskytovaných z veřejných zdrojů vztažených k hrubému domácímu produktu bude zastaven, pravděpodobně dojde k poklesu. V roce 2003 tvořily výdaje na vysoké školy poskytované z veřejných zdrojů 0,78% HDP, v roce 2006 již 0,97%, avšak v roce 2007 lze očekávat pokles na 0,9% HDP. Obdobně se zdá, že oproti dlouhodobému záměru procento podílu vlastních příjmů veřejných vysokých škol klesá – z 18,2% v roce 2005 lze očekávat v roce 2006 pokles na 16,5%. Tuto skutečnost bude ministerstvo sledovat a analyzovat.

Rozvojové projekty

Hlavním záměrem rozvojových programů, které vyhlašuje každoročně ministerstvo, je podpořit veřejné vysoké školy v tom, aby odstraňovaly nebo alespoň snižovaly negativní důsledky svých slabých stránek a posilovaly stránky silné.

Rozvojové projekty by měly být v souladu s prioritami rozvoje stanovenými v dlouhodobých záměrech jednotlivých škol a v jejich aktualizacích pro daný akademický rok. Na základě těchto priorit si pak školy samy mohou zvolit, na jaké aktivity své projekty zaměří. V závěrečných zprávách o průběhu a výsledcích řešení konkrétních projektů by pak řešitelé měli uvést, do jaké míry se jim podařilo plánované cíle projektů naplnit, případně zdůvodnit, proč se jim některé cíle splnit nepodařilo. Zdůvodnění, tj. analytická část, by sloužila jako podklad pro vnitřní hodnocení. Část vysoká škola využije pro výroční zprávu, část bude sloužit pouze pro potřeby vedení ke zdokonalení činnosti vysoké školy. Od roku 2006 jsou rozvojové programy vyhlašovány jako tzv.

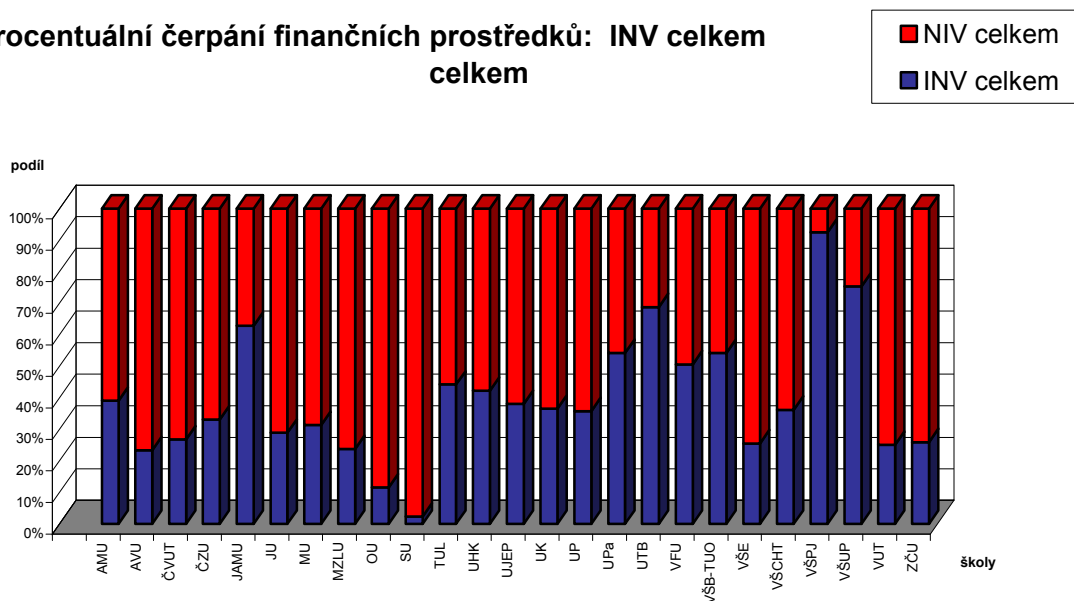
- „*decentralizované projekty*“ - integrované projekty založené na analýze rozvoje instituce a předkládané v rámci tzv. orientačního limitu, který vyjadřuje výši stanovené dotace pro jednotlivé školy. Orientační limit vzniká na základě kritérií projednaných s Reprezentativní komisí pro rozpis rozpočtu veřejných vysokých škol. U těchto projektů je ověřována úplnost uvedených údajů a posuzováno, zda splňují kritéria pro rozvojové projekty, uvedená ve vyhlášení, dále pak provedena předběžná kontrola plánovaného využití požadovaných finančních prostředků. Rada programů může doporučit změny projektu tak, aby projekty plně vyhovovaly vyhlášení rozvojových programů pro daný rok

- „*centralizované projekty*“ - projekty, na jejichž řešení má ministerstvo v souladu se svým dlouhodobým záměrem prioritní zájem, a proto jsou financovány mimo orientační limit. Tyto projekty jsou posuzovány ve výběrovém řízení.

Na základě informací uvedených v závěrečných zprávách lze řešení rozvojových projektů v roce 2005 hodnotit jako úspěšné, vysoké školy i jednotliví řešitelé postupovali odpovědně, ve většině případů se podařilo stanovené cíle naplnit.

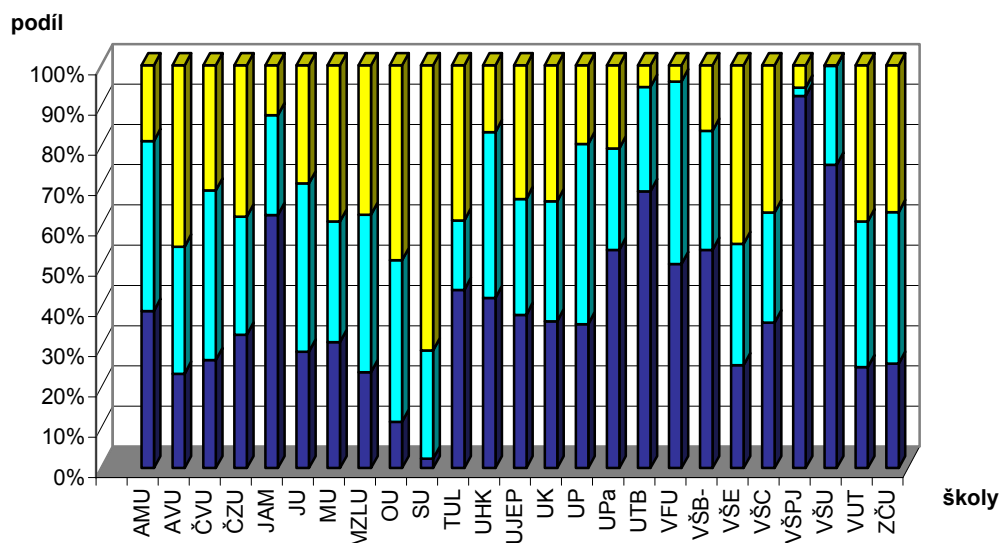
Grafické vyjádření čerpání přidělených finančních prostředků 2005

Procentuální čerpání finančních prostředků: INV celkem celkem

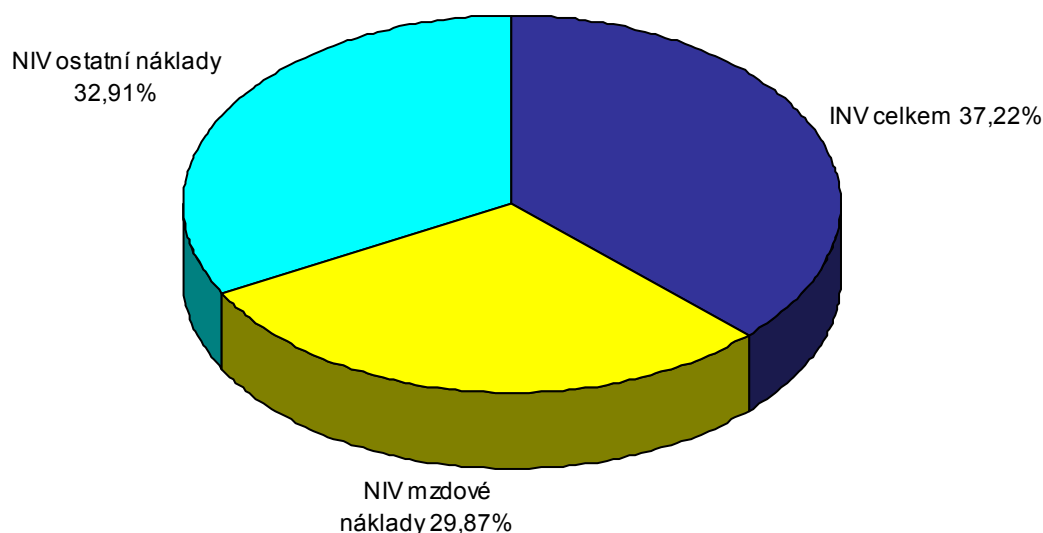
**Procentuální čerpání finančních prostředků: INV celkem
NIV mzdové náklady - NIV ostatní náklady**

■ NIV mzdové náklady
■ NIV ostatní náklady
■ INV celkem

**Celkové procentuální čerpání: INV celkem
- NIV mzdové náklady - NIV ostatní náklady**

■ INV celkem
■ NIV mzdové náklady
■ NIV ostatní náklady

Z uvedených grafů je zřejmé, jak vysoké školy využily prostředky přidělené v rámci rozvojových programů. Z celkové sumy bylo 33% prostředků vynaloženo na investice, vesměs přístrojové vybavení a nové technologie, asi 30 % do mezd a zbytek byl využit v rámci ostatních neinvestičních nákladů – tedy drobnějšího vybavení, služeb apod. 7 vysokých škol vynaložilo více než 50% přidělených prostředků z rozvojových projektů na investiční náklady, 3 z nich dokonce více než 70%. Naopak 4 vysoké školy využily 50% a více přidělených prostředků do mzdových nákladů. U 3 z nich investiční náklady nedosahovaly ani 20%.

V rozvojových projektech podaných v roce 2006 již je patrný větší příklon k integraci a menší roztržitost podávaných projektů. Rozvojové programy tak začaly umožňovat skutečné naplňování jejich základní filosofie, tj. že vysoká škola sama nejlépe ví, kde má své silné a slabé stránky. Prostředky, které dostane přiděleny na rozvojové projekty, jí umožňují plánovat rozvoj na delší časové období a cíleně investovat. V praxi se dále začala potvrzovat správnost předpokladu, že společné projekty více vysokých škol umožňují sdílení zdrojů – ať již v oblasti „know-how“, nebo v oblasti přístrojového vybavení, a tím dochází ke zefektivnění výuky a výrazným finančním úsporám.

Tabulka 13: Rozdělení dotací rozvojových projektů 2006 podle jednotlivých programů

Zdroj – Výsledky přijatých decentralizovaných i centralizovaných projektů 2006

P.	Část	Název	Dotace na program			
			NIV	INV	Celkem	%
1		na podporu rozvoje struktury a modulární skladby studijních programů	257 777	26 433	284 210	20,82%
2		na přípravu a rozvoj stud. programů pro učitele	22 635	200	22 835	1,67%
3		na přípravu a rozvoj lidských zdrojů	67 017	605	67 622	4,95%
		<i>Z toho</i>				
	a	<i>jmenování docentem nebo profesorem</i>	<i>17 260</i>	<i>0</i>	<i>17 260</i>	<i>1,26%</i>
	b	<i>zvyšování jazykové úrovně akademických prac.</i>	<i>13 200</i>	<i>0</i>	<i>13 200</i>	<i>0,97%</i>
	c	<i>zvyšování pedagog. úrovně začínajících ak. prac.</i>	<i>10 365</i>	<i>0</i>	<i>10 365</i>	<i>0,76%</i>
	d	<i>vzdělávání prac. státní správy v rámci CŽV</i>	<i>2 342</i>	<i>0</i>	<i>2 342</i>	<i>0,17%</i>
	e	<i>CŽV zaměřené na zvyšov. uplatnitelnosti absolventů</i>	<i>12 256</i>	<i>480</i>	<i>12 736</i>	<i>0,93%</i>
	f	<i>podpora rozvoje a činnosti univerzit třetího věku</i>	<i>11 594</i>	<i>125</i>	<i>11 719</i>	<i>0,86%</i>
4		na rozvoj moderních technologií	326 754	424 513	751 267	55,04%
		<i>Z toho</i>				
	a	<i>rozvoj informačních a komunikačních technologií</i>	<i>159 866</i>	<i>178 783</i>	<i>338 649</i>	<i>24,81%</i>
	b	<i>tvorba multimediálních vzdělávacích pomůcek</i>	<i>77 302</i>	<i>22 181</i>	<i>99 483</i>	<i>7,29%</i>
	c	<i>využití moderních technologií a přístrojové techniky</i>	<i>81 404</i>	<i>213 975</i>	<i>295 379</i>	<i>21,64%</i>
	d	<i>plnění technických požadavků stanovených obecně závaznými právními předpisy</i>	<i>8 182</i>	<i>9 574</i>	<i>17 756</i>	<i>1,30%</i>
5		na podporu zdravotně handicapovaných studentů a uchazečů ze znevýhodněných sociálních skupin	32 964	7 235	40 199	2,94%
6		na podporu vytváření společných struktur mezi vysokými školami a odběratelskou sférou	21 677	1 500	23 177	1,70%
7		na podporu rozvoje internacionalizace	124 274	740	125 014	9,16%
		<i>Z toho</i>				
	a	<i>mezinárodní spolupráce vysokých škol</i>	<i>72 216</i>	<i>540</i>	<i>72 756</i>	<i>5,33%</i>
	b	<i>získání certifikátu „ECTS label“ a „DS label“</i>	<i>8 731</i>	<i>200</i>	<i>8 931</i>	<i>0,65%</i>
	c	<i>mezinárodní mobilita studentů vysokých škol</i>	<i>43 327</i>	<i>0</i>	<i>43 327</i>	<i>3,17%</i>
8		na podporu zvýšení kvality řízení veřejných vysokých škol	30 014	3 700	33 714	2,47%
9		na podporu zvýšení zájmu nadané mládeže o studium technických a přírodovědných oborů	16 517	480	16 997	1,25%
		Celkem:	899 629	465 406	1 365 035	100,00%

Zprávy z rozvojových projektů za rok 2006 nejsou dosud uzavřeny. Proto není možné v tomto období zpracovat obdobné diagramy jako pro rok 2005. Z předchozí tabulky č. 13 je vidět **rozdělení finančních prostředků přidělených veřejným vysokým školám podle jednotlivých prioritních**

oblastí rozvojových programů v roce 2006. Nejvíce prostředků směřovalo do rozvoje moderních technologií – 55 % (přístrojové vybavení činilo necelých 22 % a informační a komunikační technologie téměř 25%, zbytek byl věnován multimediálním pomůckám a plnění závazných technických požadavků), téměř 21% celkového rozpočtu rozvojových programů směřovalo do inovace studijních programů. Na rozvoj internacionalizace bylo přiděleno asi 9 % rozpočtu (je však třeba si uvědomit, že mobilita studentů a učitelů i další projekty mezinárodní spolupráce jsou významně podporovány i z jiných zdrojů – např. vzdělávacích programů EU, a to zejména Socrates- Erasmus, kde bylo v roce 2006 investováno více než 300 mil. Kč z prostředků EU a z prostředků státního rozpočtu). Oproti tomu na podporu rozvoje lidských zdrojů veřejné vysoké školy podaly projekty v hodnotě asi 5% rozpočtu a na podporu zvýšení kvality řízení institucí projekty v hodnotě 2,5 % (ale opět je třeba si uvědomit, že kvalita řízení instituce je významně ovlivněna i tím, jak má vysoká škola zavedeny informační technologie a jak je dovede využívat). Zhruba 1 % bylo vydáno na podporu zvyšování jazykové úrovně akademických pracovníků.

Část II

Vyhodnocení doporučení expertů OECD zpracovaných v rámci projektu Thematic Review of Tertiary Education – tzv. „Country Notes“

Projekt Thematic Review of Tertiary Education probíhal v letech 2005-2006 podle jednotné metodiky společné pro více než 20 zemí OECD. Veškeré údaje o projektu, podkladovou zprávu i doporučení expertů lze nalézt na adrese ministerstva: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/oecd> nebo i se všemi podkladovými materiály na adrese Centra pro studium vysokého školství: http://www.csvs.cz/projekty/2006_OECD/. Doporučení, která expertní tým zpracoval, pokrývají celý sektor terciárního vzdělávání, tedy zejména oblast vyšších odborných škol a vysokých škol (univerzitního i neuniverzitního typu). Rozdělení na jednotlivé tématické oblasti, kterými se expertní tým zabýval, vyplývají z výše uvedené jednotné metodiky a jsou zaměřena na:

- strukturu systému a institucionální prostředí;
- řízení systému terciárního vzdělávání a institucí;
- finanční zdroje pro terciární vzdělávání;
- přístup ke vzdělávání a sociální spravedlivost;
- napojení terciárního vzdělávání na trh práce a naopak;
- příspěvek terciárního vzdělávání k výzkumu, vývoji a inovacím;
- kvalitu a její zabezpečení;
- internacionalizaci terciárního vzdělávání.

Lze říci, že experti, kteří je zpracovávali, se seznámili dobře s naším systémem terciárního vzdělávání, a podařilo se jim dobře vystihnout jeho silné i slabé stránky. Při práci vyšel expertní tým zejména z Národní podkladové zprávy, návštěv vysokých i vyšších odborných škol, rozhovorů a diskusí během své návštěvy České republiky v březnu 2006, studia dokumentů ministerstva, zejména strategických, datových sběrů OECD (Education at a Glance), analýz našich výzkumníků a dalších četných konzultací s pracovníky ministerstva a Centra pro studium vysokého školství.

V hodnocení vyšli experti z cílů našich strategických dokumentů, zejména *Dlouhodobého záměru vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové, umělecké a další tvůrčí činnosti pro oblast vysokých škol na období 2006 – 2010* zpracovaného Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a z platné legislativy – *zákona o vysokých školách*. Jejich doporučení jsou tak doporučeními, jak cílů dosáhnout.

Doporučení lze globálněji rozdělit do 3 základních oblastí:

1. Struktura systému terciárního vzdělávání a jeho diverzifikace:

Experti pozitivně hodnotili zejména to, že

- se zvýšil počet institucí terciárního vzdělávání – nové instituce vznikaly v regionech;
- byl představen koncept neuniverzitního typu vysokých škol – a to nejen zákonem, ale instituce vznikly, a to soukromé i veřejné;
- k tomu významně přispěl rozvinutý systém zabezpečení kvality a již dlouhá léta dobře fungující Akreditační komise, která umožnila např. zvládnout zavedení soukromých vysokých škol a je schopna pravidelně a opakovaně hodnotit;
- existuje sektor vyšších odborných škol jako sektor profesně zaměřeného terciárního vzdělávání;
- počet studentů oproti roku 1995 je více než dvojnásobný;
- bylo zavedeno strukturované studium – tj. bakalářské, magisterské a doktorské, v drtivé většině studijních programů (nebo se jeho restrukturalizace dokončuje).

Jako výzvy do budoucna vidí tým OECD zejména, že

- stále dominují veřejné a státní vysoké školy, vesměs univerzitního typu a pak jsou zde vyšší odborné školy, které však v rámci terciárního sektoru přijímají pouze 10% studentů;
- univerzitní sektor vysokých škol je příliš homogenní, stále převládá klasický Humboldtovský model vysoké školy/univerzity – v důsledku toho jsou bakalářské programy spíše zaměřeny na vstup do dalšího studia než na praxi ihned po ukončení programu;
- Akreditační komise je ve svém složení silně akademicky zaměřená, svými požadavky a systémem práce nepodporuje diverzifikaci systému;
- sektor vyšších odborných škol sice patří svou povahou do terciárního vzdělávání (podmínkou přístupu je maturita), ale vyšší odborné školy podléhají zákonu pro „regionální vzdělávání“ a mají řadu charakteristických rysů, které je řadí spíše mezi střední než mezi vysoké školy;
- ještě nevznikl národní rámec kvalifikací – pomohl by začlenění nevysokoškolského studia (vyšších odborných škol a dalších post sekundárních programů – „short cycle programmes“) do systému.

Doporučení

1. Jako součást univerzit/vysokých škol, tam, kde to bude účelné, zřídit „Colleges of professional studies“ zaměřené na profesní vzdělávání (včetně celoživotního) – k tomu vyvinout nové akreditace, přizpůsobit management lidských zdrojů a řídicí struktury tak, aby byly odlišné od akademicky zaměřených univerzit a reflektovaly jiné poslání těchto „Colleges“.
Tato „College“ by mohla budovat na vhodných stávajících programech jednotlivých fakult, kterým by dodala profesní zaměření.
5% plánovaný nárůst počtu studentů by byl realizován v rámci těchto „Colleges“.
2. Provést revizi všech vyšších odborných škol. Rozdělit je na instituce, které budou působit na sekundární úrovni a na ty, které mají silný terciární/vysokoškolský potenciál. Všechny vyšší odborné školy s terciárním/vysokoškolským potenciálem začlenit do „Colleges of professional studies“ (viz 1.) a využít jejich regionálních vazeb. Výjimku by mohlo tvořit několik velkých vyšších odborných škol, které mají kapacitu působit samostatně a z nich by se staly vysoké školy. Zbýlé vyšší odborné školy zůstanou součástí sekundárního systému vzdělávání (s možností nabízet terciární programy ve spolupráci s vysokými školami).
3. Diverzifikovat do budoucna systém zejména prostřednictvím mechanismů financování, viz část 3.
4. Vybudovat flexibilnější a více diverzifikovaný kariérní řád pro akademické/ výzkumné pracovníky než jsou současné kariérní řády vysokých škol.
5. Systém zabezpečení kvality by měl být reformován tak, aby podporoval a nikoliv omezoval diverzifikaci českého vysokého školství.

Stanovisko ministerstva

Revize vyšších odborných škol, jejich místo v soustavě vzdělávání, prostupnost terciárního sektoru, případně rozdělení na instituce, které budou působit na sekundární úrovni a na ty, které budou terciární/vysokoškolské, stejně jako vznik „Colleges of professional studies“ je téma, které bude vyžadovat otevřenou a důkladnou diskusi. Navíc nelze očekávat, že bude nalezeno jedno řešení a vhodné modely je třeba nejdříve vytvořit a diskutovat. V současné době lze takovéto instituce zřizovat, je to v kompetenci vysokých škol (mohou to být bakalářské fakulty), problémem by pravděpodobně bylo včlenění vyšších odborných škol zejména z hlediska financování, případně majetku, a není zaručeno, že by takovéto instituce byly skutečně funkční.

Vyšší odborné školy vznikly do značné míry neplánovitě jako součást snahy o zřízení vysokoškolského neuniverzitního sektoru v roce 1996 po několika letech experimentálního statusu. Od té doby se potýkají s mnoha problémy i příležitostmi. Od počátku se vede diskuse o vymezení přesnějších cílů a postavení tohoto typu vzdělávání, ačkoli je řazeno do terciárního vzdělávání. Jednou z možností je pro další vývoj brát v potaz úroveň vzdělávání - vyšší odborné studium spíše než jeho dosavadní institucionální zakotvení.

To koresponduje i s doporučeními examinátorů OECD. Tyto doporučené hrubé náčrty strategických záměrů je třeba dále promyslet a rozpracovat. V zásadních bodech ale s nimi asi většina zainteresovaných bude souhlasit:

- vyjasnit postavení vyšších odborných škol s využitím uceleného národního kvalifikačního rámce, provázaného na vytvářený celoevropský rámec;
- zvážit celkové pojetí vyšších odborných škol v terciárním vzdělávání a přehodnotit (vyjasnit) jeho cíle a parametry;
- dořešit institucionální zázemí pro vyšší odborné školy;
- vyjasnit požadavky na personální zabezpečení takového studia s využitím kombinace pedagogů s praktickou zkušeností a akademických pracovníků jako garantů;
- dořešit a diverzifikovat odpovídajícím způsobem kritéria a požadavky pro akreditaci.

Věříme, že napomoci by mohly příklady dobré praxe, plošné řešení by pak bylo vytvářeno postupně. Toto téma by mělo být rozpracováno v budoucí „Bílé knize“ a/nebo by mohlo být předmětem diskusí, které by proběhly k případnému nově koncipovanému zákonu o terciárním vzdělávání.

Vzhledem k vysokým školám univerzitního typu se ministerstvo domnívá, že nejsou zdaleka homogenní. Ani jako instituce a řada z nich ani uvnitř instituce. Z dlouhodobých záměrů i rozvojových projektů a výročních zpráv se dá usuzovat, že alespoň některé vysoké školy využívají dostupných nástrojů a snaží se profilovat. Zejména instituce se silnou vazbou na region a místní průmysl, které se snaží o to, stát se podnikatelskou univerzitou, nebo vysoké školy, které se profilují směrem k výzkumnému typu a kde i struktura příjmů tuto orientaci docela dobře dokládá. O financování je pak pojednáno dále v podkapitole Financování terciární sféry – diverzifikace zdrojů.

Další diverzifikaci studijní nabídky by však určitě mohlo podpořit hledání vhodných modelů požadavků na akreditace. Ministerstvo se ztotožňuje s názorem expertů, že odpovědnost za kvalitu má Akreditační komise, instituce samé, ale i ministerstvo. Odpovědnost ministerstva je dána i § 83 zákona o vysokých školách, neboť návrh složení Akreditační komise předkládá vládě ministr. Ministerstvo bude proto s Akreditační komisí a dalšími aktéry (např. vysokými školami) iniciovat diskusi a hledání vhodných modelů, jak začlenit do akreditací studijních programů vnější aktéry, vhodně diferencovat kritéria k hodnocení kvality, která by umožnila vznik diferencované nabídky studijních programů, využívat více orientace na výstupy ze studijních programů než na vstupy, tak jak je to předpokládáno ve vznikajícím evropském rámci kvalifikací a jak by měl být koncipován v důsledku toho národní rámec kvalifikací, apod. Je to opět téma složité a citlivé, které bude potřebovat velmi otevřenou diskusi a čas k nalezení vhodné rovnováhy v daných oblastech. Tato diskuse a akreditační požadavky pak mohou mít významný vliv i na další doporučení týkající se vytvoření flexibilnějších a více diverzifikovaných kariérních řádů pro akademické pracovníky na vysokých školách. Zajímavým tématem je i jak do hierarchie akademických pracovníků zařadit význačné odborníky z praxe (kteří nechťejí na vysoké škole na stálo zůstat a nechťejí (nepotřebují) ani získat žádný vědecko-pedagogický titul.

Ministerstvo souhlasí, že národní rámec kvalifikací je důležitým nástrojem prostupnosti terciárního systému i jeho širšího začlenění do soustavy vzdělávání. Za důležitou považuje větší orientaci na výstupy ze vzdělání i na vícerozměrné popisy kvalifikací – zejména z hlediska výstupů z učení, studijní zátěže, úrovně vzdělávání, obecných kompetencí i vlastního profilu. Pro vyjádření studijní zátěže bude národní rámec kvalifikací využívat evropského systému kreditů (ECTS), jeho transferové i akumulační funkce. Cílem je přispět k vytvoření transparentního systému uznávání kvalifikací/částí studia získaného v zahraničí a vytvoření rámce pro uznávání vzdělání získaného i mimo vysokou školu – formálního (např. zlepšení uznávání částí studia a/nebo absolutoria na vyšší odborné škole pro potřeby dalšího studia v bakalářském studijním programu) i neformálního. Ministerstvo toto považuje za nezbytný krok ke skutečně celoživotnímu konceptu vzdělávání.

2. Řízení systému i institucí terciárního vzdělávání (governance, leadership a management):

Experti pozitivně hodnotili zejména to, že

- ministerstvo má odbor vysokých škol, který je kompetentní a má potřebné dovednosti a kapacitu;
- jsou vytvořeny mechanismy, jak na národní úrovni zapojit důležité reprezentanty vysokých škol do procesu konzultací a diskusí;
- existuje rozvinutý systém zabezpečení kvality prostřednictvím akreditace a snaha vysokých škol rozvíjet své vnitřní kapacity pro hodnocení a zvyšování kvality;
- existuje jasný politický/strategický rámec daný zákonem o vysokých školách a Dlouhodobým záměrem na období 2006 – 2010;
- byl nalezen politický konsensus o tom, že vysoké školství je důležité pro socio-ekonomický rozvoj země a v důsledku toho existoval i politický konsensus pro navýšení financování;
- systém financování vysokých škol je důležitým nástrojem řízení;
- systém akademické samosprávy zapustil hluboké kořeny na institucionální i fakultní úrovni.

Jako výzvy do budoucna vidí tým OECD zejména, že

- zatímco zástupci vysokých škol hrají důležitou roli v systému a řízení institucí, vnější zájmové skupiny/ uživatelé/odběratelé většinou zastoupeni nejsou - existuje správní rada, ale má velmi omezené kompetence, tedy i roli a její potenciál není využit;
- vysoké školy mají ze zákona povinnost provádět vnitřní hodnocení, zveřejňovat je, ale je otázkou, jak je provádějí a jak jsou výsledky hodnocení využívány;
- rozsáhlá institucionální autonomie a zejména značná autonomie fakult ztěžuje zavádění (někdy i vznik) strategických rozhodnutí na úrovni vysoké školy a zásadnějších (systémových) změn v jejím rozvoji;
- přílišná akademická samospráva brzdí možnosti rektorů a děkanů vést instituci/fakultu efektivně;
- silné pozice jednotlivých fakult mají dopad i do rozdělování finančních prostředků – to pak vede ke snaze omezit prostředky na centrální institucionální úrovni ve prospěch příjmů přímo distribuovaných na jednotlivé fakulty;
- rozhodující pravomoci studentů v řízení instituce mohou být problematické;
- vnitřní management instituce a odpovídající lidské zdroje jsou poměrně nevyvinuté, nemají odpovídající profesionální úroveň.

Doporučení

1. Zapojit více zájmových skupin/ uživatelů/odběratelů („stakeholders“) do strategického řízení institucí – nikoliv do vědecké strategie – např. vhodně posílit roli správních rad a omezit současný „model akademického řízení“.
2. Ujasnit, komu náleží odpovědnost za kvalitu českého vysokého školství a vymezit odpovědnost hlavních aktérů - Akreditační komise, ministerstva, vysokých škol.
3. Posílit koordinační a systémové kapacity – posunout se k víceletým kontraktům pro financování institucí, a tím posílit instituce v jejich odlišnostech, různých posláních, která v systému mají.
4. Posílit pravomoci rektorů a děkanů vést instituce.
5. Profesionalizovat institucionální administrativu.

Stanovisko ministerstva

Již prvé odezvy ukázaly, že ani v této oblasti nebude zcela jednotný názor na navržená doporučení. Demokratický způsob řízení, rovnováha mezi rolí, odpovědností a kompetencemi akademické samosprávy, managementu vysoké školy/fakulty, vnějších aktérů je téma aktuální a často živě diskutované. I v současném systému lze nalézt příklady dobré praxe, kdy byla akademická samospráva do řízení velmi vhodně začleněna i v praxi a není brzdou strategických rozhodnutí. Podmínkou ale je, aby vedení vysoké školy svoji strategii skutečně mělo, věnovalo strategickému řízení i komunikaci s akademickou obcí významnou pozornost a získalo pro své záměry akademické senáty.

Nalezení vhodného modelu, který najde rovnováhu mezi pravomocemi jednotlivých aktérů a jejich odpovědností, posílí pravomoci rektorů/děkanů a vhodně je vyváží s akademickou samosprávou bude

jedno z důležitých témat budoucí Bílé knihy o terciárním vzdělávání a bude vyžadovat legislativní změny. Proto chce ministerstvo motivovat vysoké školy, aby se i v současné době snažily využít stávajících struktur řízení a naučily se využít akademické samosprávy ke strategickému řízení vysokých škol a/nebo hledaly vhodné modely pro strategické řízení, které jim umožňuje stávající legislativa a způsob financování vysokých škol. Pomocí svých strategických nástrojů (dlouhodobý záměr, jeho každoroční aktualizace, rozvojové programy a způsob financování vysokých škol) bude ministerstvo dále podporovat integraci vysokých škol a vytvářet vedení vysoké školy prostor pro strategické řízení. V každém případě pak je třeba k tomuto tématu diskutovat a ministerstvo chce přispět k rozšiřování příkladů dobré praxe i poučení se z té méně úspěšné. Příklady dobré praxe je možné hledat i v zahraničí, vždy však s tím, že ne vše, co někde dobře funguje, je plně přenositelné a bude je třeba modifikovat tak, aby fungovaly i v našich podmínkách.

Pro vnitřní hodnocení kvality vysokých škol využije ministerstvo možnosti návrhu systémového projektu v Operačním programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost, který naváže na odpovídající části projektu „Hodnocení kvality vysokých škol“. Bude podporovat vytváření stálých a funkčních (a zároveň efektivních) vnitřních systémů (týmů, oddělení, skupin – podle velikosti vysoké školy), které by systematicky analyzovaly naplňování strategických cílů a ze kterých by vzešel návrh pro vedení vysoké školy, jak využít výsledků v rozvoji instituce.

Neméně důležité je nalézt vhodný model vnějšího hodnocení a do oblasti vnitřního i vnějšího hodnocení zahrnout i jiné činnosti vysoké školy, tedy ne výhradně činnost vzdělávací a s ní související, případně pro tuto činnost vyžadovaný výzkum a vývoj, ale řízení, internacionalizaci, „služby společnosti“, spolupráci s regionem, služby studentům atd. Prozatím takovéto vnější hodnocení provádějí jen zahraniční instituce (např. EUA).

Ministerstvo bude usilovat o kvalitativní stabilizaci sektoru soukromých vysokých škol. Bude ve spolupráci s Akreditační komisí podporovat tvorbu funkčních systémů vnitřního hodnocení, které by respektovaly specifika tohoto sektoru.

3. Financování terciární sféry - diverzifikace zdrojů.

Experti pozitivně hodnotili zejména to, že

- došlo k navyšování rozpočtu v posledních pěti letech, které se podařilo na základě konsensu napříč politickým spektrem;
- užití formulového financování (především ve vzdělávací činnosti) je plně v duchu moderních mezinárodních trendů;
- určitá část rozpočtu je vyčleněna pro využití výstupních parametrů; např. bonusy za počet absolventů;
- byly zavedeny rozvojové programy jako flexibilní nástroj pro zavádění změn souvisejících s měnící se situací, a s tím souvisejících priorit ve vysokoškolském vzdělávání (prosazování politiky státu).

Jako výzvy do budoucna vidí tým OECD zejména, že

- komplikovanost formule vede ke snížení transparentnosti systému financování;
- nedostatečná pozornost je věnována rovnosti přístupu ke vzdělávání;
- systém není dostatečně efektivní;
- systém je příliš závislý na veřejných zdrojích, že na ně příliš spoléhá;
- současný nárůst veřejných prostředků je pravděpodobně neudržitelný ve střednědobém nebo dlouhodobém výhledu;
- je nezbytné zvyšování kvality vzhledem k obecně přijatým cílům (např. navýšení prostředků do výzkumu, nárůst platů akademických pracovníků);
- je nutné více spoléhat na soukromé zdroje;
- měl by být rozšířen a modifikován systém podpory studentů tak, aby byl zajištěn širší a spravedlivější přístup ke vzdělání.

Doporučení

1. Všichni studenti veřejných vysokých škol by měli, do té míry jak jsou schopni, přispívat na svá studia; (jsou popsány různé modely participace studentů - např. v rámci svých finančních možností v době studia nebo po jeho ukončení, kdy začnou splácet své půjčky v závislosti na svých příjmech).
2. Měl by být rozšířen soukromý sektor vysokoškolského vzdělávání a školné by mělo být daňově zvýhodněno.
3. Měly by být zajištěny pobídky pro průmysl, pro zvýšení podpory univerzitního výzkumu a vzdělávání pro zaměstnání.
4. Měl by být zvýšen podíl veřejných prostředků do finanční podpory studentů pro zvýšení rovnosti přístupu do vysokého školství.
5. Experti doporučují využít lépe systém financování k diverzifikaci terciárního/ vysokoškolského sektoru. Zejména posunout se k víceletým finančním kontraktům, které zohlední rozdílné poslání institucí v systému terciárního vzdělávání, zvýšit podíl finančních prostředků pro projekty výzkumu a vývoje získané na bázi soutěže a zajištění informací pro studenty – jak o možnostech studia, tak o trhu práce, aby si mohli vybrat a podporovali svým výběrem diverzifikaci studijní nabídky.

Stanovisko ministerstva

Náměty expertů lze rozdělit do tří skupin.

Prvou skupinu tvoří náměty, se kterými se ministerstvo plně ztotožňuje, chce a může je samo přímo začít realizovat. Tyto náměty jsou zakomponovány do předkládané Aktualizace dlouhodobého záměru 2008. Do této skupiny patří především zvýšení efektivity využívání státních prostředků, založené na stanovení vhodných ukazatelů efektivity (např. náklady na absolventa, využívání /získávání prostředků ze soukromých zdrojů, transfer know-how – inovace a pod.). Předmětem jednání bude rovněž problematika základního rozdělení finančních prostředků s ohledem na současné dělení – vzdělávací činnost, výzkum a vývoj, programové financování, operační programy, jejich vzájemná provázanost včetně vlivu možností regionů i případné zprůhlednění formulového financování.

Druhou skupinu tvoří náměty, se kterými se ministerstvo sice ztotožňuje, ale jejich realizace je závislá na dosažení konsensu s jinými ministerstvy, případně i s vysokými školami. Řešení těchto problémů si uloží v aktualizaci ministerstvo jako své úkoly. Půjde především o tvorbu rozpočtu vysokých škol, aby byl koncipován jako výkonový, a o jednání s Ministerstvem práce a sociálních věcí o záležitostech týkajících se problematiky stipendií.

Třetí skupinu tvoří náměty, které ještě vyžadují hlubší analýzy, dosažení politického konsensu a následně i změnu zákonů. V těchto otázkách ministerstvo připraví návrhy příslušných koncepčních materiálů, zahájí diskusi a jednání s příslušnými zúčastněnými partnery (Bílá kniha, návrh zákona o terciárním vzdělávání (případně věcného záměru zákona). Do této skupiny patří i otevření diskuse o zavedení školného.

I. Z výše uvedených doporučení vyplývají pro ministerstvo následující klíčové směry, které je možné začít naplňovat ihned:

- intenzivně podporovat budování vazeb s průmyslem a regionem; vytvářet partnerství pro výzkum a vývoj;
- motivovat vysoké školy, aby zapojovaly do řízení a přípravy studijních programů i programů celoživotního vzdělávání externí zájmové skupiny/ uživatele/odběratele;
- motivovat vysoké školy, aby se snažily využít stávajících struktur řízení a naučily se využít akademické samosprávy ke strategickému řízení vysokých škol a hledaly vhodné modely pro strategické řízení, které jim umožňuje stávající způsob financování vysokých škol; zvyšování manažerských dovedností v oblasti řízení vysokých škol;

- motivovat vysoké školy, aby zvýšily příjmy z jiných zdrojů než státních příspěvků a dotací, zejména získávaly prostředky v mezinárodních soutěžích a ze soukromého sektoru;
- otevřít diskusi týkající se akreditací a akreditačních požadavků na studijní programy (např. i v otázce kvalifikací akademických pracovníků), tak aby odpovídaly potřebě diverzifikace studijní nabídky;
- podpořit vysoké školy, aby vytvářely stále a efektivní vnitřní systémy, které by systematicky zajišťovaly průběžné vnitřní hodnocení a ze kterých by vzešly návrhy pro vedení vysoké školy, jak využít výsledky pro její rozvoj;
- hledat spolu s Akreditační komisí a vysokými školami, jak podpořit další diverzifikaci studijní nabídky;
- podpořit diverzifikaci
 - o institucí a programů;
 - o studentů – posluchačů s přihlédnutím k sociální spravedlivosti;
 - o možností kariérního růstu, což je ale úkol zejména pro vysoké školy samé;
 - o akreditací a kritérií kvality;
 - o finančních zdrojů.
- otevřít se více Evropě a světu – stále se nedaří, aby vyšší procento studentů strávilo alespoň jeden semestr v zahraničí, působení zahraničních expertů na vysokých školách zatím není zcela běžné, nabídka programů v cizích jazycích je omezená, přetrvávají problémy s uznáváním vzdělání získaného v zahraničí, propagací našich vysokých škol zejména v mimoevropských zemích apod;
- realizovat nárůst počtu studentů zejména v bakalářských studijních programech a v programech vyšších odborných škol, kdy by měla většina absolventů odejít do zaměstnání;
- vytvořit národní rámec kvalifikací, který usnadní prostupnost terciárním systémem vzdělávání a zjednoduší uznávání kvalifikací/částí studia získaných/absolvovaných v zahraničí; bude moci přispět i k lepší transparentnosti získaných kvalifikací/získaného vzdělávání pro účely profesního uznávání a bude navazovat na to, co bylo na národní úrovni vytvořeno a dále se rozpracovává v sektoru odborného vzdělávání;
- ministerstvo bude podporovat vysoké školy v projektech, které povedou k větší sociální spravedlivosti při přijímání do vysokoškolského vzdělávání a k pomoci studentům, aby během studia dosáhli svých maximálních možností a neodcházeli ze studia předčasně – diverzifikací studijní nabídky v akreditovaných studijních programech, v programech celoživotního vzdělávání, rozvojem poradenství nebo projekty zaměřenými na spolupráci se středními (základními) školami;
- ministerstvo se i v rámci své struktury více zaměří na spolupráci mezi odborem vysokých škol a příslušnými odbory zabývajícími se základním a středoškolským vzděláváním, aby i ony motivovaly učitele k tomu, aby vyhledávali nadaných žáků pocházejících z prostředí, které je nemotivuje k dalšímu vzdělávání, a práce s nimi začala co nejdříve;
- v oblasti financování bude ministerstvo hledat vhodné ukazatele efektivity, které by mohlo využít při financování vysokých škol, otevře diskusi k základnímu rozdělení finančních prostředků s ohledem na současné dělení (vzdělávací činnost, věda a výzkum, programové financování, operační programy), jejich vzájemnou provázanost včetně vlivu možností regionů, případně ke zprůhlednění formule; zahájí s Ministerstvem práce a sociálních věcí o záležitostech týkajících se problematiky stipendií.

II. Ministerstvo považuje za účelné otevřít diskusi ke hledání vhodných řešení k problémům obsaženým v následujících doporučeních. K tomu hledat vhodné formy – např. připravovat novou Bílou knihu pro terciární sektor, případně nový zákon o terciárním vzdělávání. **Ministerstvo proto chce Bílou knihu terciárního vzdělávání připravit v roce 2008. Z ní případně vzejde návrh na nový zákon o terciárním vzdělávání, který nahradí dosavadní zákon o vysokých školách z roku 1998.** Zde bude třeba široce diskutovat s akademickou veřejností (akademickými reprezentacemi – Českou konferencí rektorů a Radou vysokých škol včetně její Studentské komory), i dalšími zainteresovanými subjekty (zaměstnavateli, představiteli regionů, státní správou apod.) Jedná se zejména o doporučení expertů OECD týkající se:

- případného zřizování „Colleges of professional studies“ zaměřených na profesní vzdělávání (včetně celoživotního vzdělávání) při univerzitách/vysokých školách;
- vyjasnění postavení vyššího odborného vzdělávání s využitím uceleného národního kvalifikačního rámce, zvážení celkového pojetí vyššího odborného vzdělávání v terciárním vzdělávání, vyjasnění jeho cílů a parametrů;
- provedení revize všech institucí vyššího odborného vzdělávání a jejich rozdělení na instituce, které budou primárně působit na sekundární úrovni a na ty, které mají silný terciární/vysokoškolský potenciál;
- otázky řízení institucí a hledání vhodných modelů, které správně vyváží pravomoci děkanů a rektorů a v souvislosti s tím i akademických senátů a správních rad; hledání správných modelů pro zapojení studentů do řízení institucí.
- apod.

Některá **doporučení jdou nad rámec kompetencí ministerstva** a vyžadují politický konsensus – mohou vést k přípravě Bílé knihy pro terciární sféru, ke změně zákona o vysokých školách, případně k přípravě nového zákona o terciárním vzdělávání/ jeho věcného záměru, mohou ovlivnit i další zákony. Sem např. patří:

- zavedení školného.
- Investice do větší sociální spravedlivosti v přístupu ke studiu i během studia – např. vytvoření vhodného systému sociální podpory (záchytné sítě) nebo vytvoření systému půjček;
- pobídky a daňové úlevy pro podniky a jejich podporu výzkumu a vývoje.